

TOVERI
(THE COMRADE)
The organ of the Finnish workers in the Western States. The only Finnish Daily in the West. Published Daily, except Sunday, at Astoria, Oregon, by the Western Workers Publishing Society.

Office Seventh and Commercial St.,
Opposite Post Office.
Phone: Office 365, Editorial Dep't 832
Post Office Address:
TOVERI, Box 99, Astoria, Ore.

EDITORIAL STAFF
Elis Sulkanen, Managing Editor, Sulo Syvänen, Alex Sevo, Toivo A. Johnson, Leo Leino

Entered as second-class mail matter July 18, 1912, at the Post Office at Astoria, Oregon, under the Act of March 3, 1879.

Terästyöläisten kurjat olot

Viimetalvisen teräslakon yhteydessä paljastui terästyöläisten keskuudessa vallinnut puute, kurjuus ja yhtiöitten harjoittamat mielivaltaisuudet kaikessa räikeydessään niin suuressa mitakaavassa, että työalaa perusteellisemmin tutustumattomalle tuntuu melkein uskomattomalta. Eikä siinä kaikki. Yhä kamalammasta tilanteesta kertovia raportteja saapuu. Interchurch World Movement on tutkinut terästyöläisten työsuhteita oikein seikkaperäisesti ja julkaisee yhtämittaan mitä hämmästyttävämpiä raportteja tutkimustensa tuloksista. Tiedonannot perustuvat tilastollisiin numeroihin, joten niiden luotettavuudesta ei ole epäilystäkään. Sitäkin luotettavampina voidaan niitä pitää kun muistamme, että vielä viime talvena rahastivat maan rahamiehet mainittua liikettä luullen sitä muitten kirkkohenkien kanssa yhtäläiseksi, ennenkun se oli ehtinyt julkaisemaan tutkimuksiansa tuloksia. Perusteellisuutensa vuoksi ansaitsevat tiedot tulla kaikkien työläisten huomioon. Ne ovat kuin kertomuksia keskijalalta eli tuotannon vallankumouksen alkuajoilta Englannissa.

Kaksitoistatuntinen työpäivä, josta on ainoastaan muistot jäljellä kehittyneimpien tuotantolaitosten Amreikassa ja Englannissa, on vielä vallalla terästeollisuudessa.

Miehet kömpivät, kolme kustakin vuoteesta, aamulla aikasin tehtaitten pillien puhaltaessa ja palaavat jälkeen pimeäntulon illalla. He kulkevat likaisia takakatuja työhön ja työstä kotiin näkemättä kunnolle auringonvaloa vuosikausiin. Ilman kouluun, ilman tietoa paremmasta elämästä voidakseen verrat sitä omaan elämäänsä, he juuri pysyvät hengissä päivästä toiseen köyhyydessä, äärettömässä kurjuudessa kuuden, kahdeksan, jopa kymmenenkin lapsen ympärillä itkessä leipää.

Suunnilleen puolet rauta- ja terästehtaitten työläisistä ovat 12-tuntisen työpäivämääräyksen alaisia (se tarkoittaa työpäivää 11-14:sta tuntiin). Vähemmän kuin neljäsosa koko teollisuuden työläisistä voi työskennellä vähempää kuin 60 tuntia viikossa vaikkakin 60-tuntinen työpäivä pidettiin pisimpänä työpäivä jona jo 20 vuotta sitten. Siitä huolimatta on terästyöläisten lisänyt viime kymmenen vuoden ajalla 12-tuntin päivätyöläisten prosenttilukua.

On tarkoin muistettava että 12-tuntiset työpäivät ovat pakollisia. Terästruustin 8-tuntinen työpäivä on vain palkkatakans perustaksi eikä mitenkään rajoita työaika. 12-tuntin päivätyöläinen ei voi lopettaa työtä kahdeksan tuntia työskennellytään jos hän haluaa pitää työpäikkänsä. Hän ei myöskään voi kiertää 18-tuntin tai 24-tuntin vaihtovuoroa joka kahden viikon päästä, joka sisältyy enimpiin 12-tuntisista työvuo-roista. Hän voi sen "ottaa tai jättää" mutta ei voi tinkä työpäivästä.

Kaksitoistatuntinen työpäivä on täsmällinen ainoastaan sulatusuunien tai muitten jatkuvien työpörsien alalla, joissa vuorokausi on jaettu kahteen 12-tuntiseen työvuo-roon. Monissa terästehtaita on vuorokausi jaettu 11-tuntiseen päivävuoroon ja 13-tuntiseen yövuoroon taikka 10-tuntiseen päivävuoroon ja 14-tuntiseen yövuoroon. Tavallisesti vaihtuvat työvuo-rot viikottain jolloin "pitkän vaihdon" työläiset joutuvat työskentelemään 18 tai 24 tuntia yhtämittaan — kokonaisen vuorokauden kovassa työssä. Onpa paikkoja joissa 36-tuntinen vaihtovuorokausi ei ole vielä tuntematon.

Todistaessaan senaatin tutkijakomitean edessä, sanoi Gary, että "26 ja puoli prosenttia hei-

dän työläisistään työskentelee 12-tuntisia päiviä, ollen kokonaismäärä 69,284." Numerot eivät ole paikkansa pitäviä.

Kokonaismäärä yhtiön palveluksessa lakkoaluen manufaktuurilaitoksissa on 191,000. Garyn ilmoittama 69,284 on 36 prosenttia koko summasta. Ja siihen ei kuulu suuri määrä työläisiä, jotka toisena viikkona työskentelevät 11 tuntia ja toisena 13 ja 14 tuntia. Tätä systeemiä käytetään terästeollisuudessa ja kun kaikki ne otetaan lukuun tulee 12-tuntisten työläisten suhdeluvuksi 52,4 prosenttia koko laitoksen työläisistä.

"Isonaisista" tehtaista, jotka julkisesti eivät kuulu terästruustille mutta siltikin ovat sen "moraalisen" kontrollin alaisina, saatiin varmat numerot ainoastaan yhdestä, ja ne osoittavat:

8-tuntisia 10 prosenttia, 10-tuntisia 35 prosenttia ja 12-tuntisiä 55 prosenttia työläisistä. Keskeytymättömästi runnaavissa osastoissa (jotka ovat teollisuuden johtavia osastoja) työskennellään enimmäkseen 7 päivää viikossa, josta johtuu, että enemmän kuin puolet niiden työläisistä työskentelevät 12-tuntisia päiviä. Tähän on vielä lisättävä vähintään yksi-neljäsosa kaikista työläisistä niin saadaan tulokseksi että kolme-neljäsosa koko työväestöstä tekee 60-tuntisia tai pitempiä työpäiviä, joka on pitempi kuin korkein työaika lähes kaikilla muilla työaloilla.

Toukokuussa 1910 oli 72-tuntisen viikon työläisiä, se on, 12-tuntisen päivän, 42,58 prosenttia. Kuinka paljon vuoteen 1919 on heidän lukunsa lisääntynyt, ei voida tarkalleen määrittää. Keskimääräinen työviikko v. 1910 oli 67,7 tuntia. Vuonna 1919 on se 68,8 tuntia. Pittsburgin piirissä oli työviikko kolmessa osastossa, joista oli numeroita saatavissa, vuosina 1910 ja 1919 seuraavasti:

Vuosi	Mas-	Sulatus-	mylly-
	uunintyöl.	uunintyöl.	työl.
1910	78.7	75.3	67.3
1919	82.1	76.4	71.1

Viisi vuotta sitten oli terästyöläisten työviikko 2,4 tuntia lyhempi ja kymmenen vuotta sitten 1,1 tuntia lyhempi kuin v. 1919, jolloin kaikki muut teollisuudet lyhentävät työpäivää. Onko ihme jos sanotaan, että "teräs on miehen tappaja".

Edelläolevasta vuokudeksi esitetään lisää numeroita työviikon pituudesta.

V. 1914	V. 1919	
Sekatyöläisten	70.3	74.0 t.
Ammattilaisten	57.0	66.0 t.
Kaikkien työl.	66.3	68.7 t.

Pittsburgin piirissä osottavat numerot vieläkin surkeampaa tilastoa:

V. 1914	V. 1919	
Mas-uunintyöläiset	73.1	82.0 t.
Avainsulatus-uuni työläiset	71.3	78.5 t.

Vastoin tällaisia yleisön tarkastamattomiin tilastoihin haudattuja totuuksia todistivat terästruustin virkailijat Garysta pienimpään asti, että seitsemänpäiväinen työviikko terästeollisuudessa on muinaismuistojen joukossa.

Sellaiset "todistukset" raivosuttivat lakkoalaisia. Homesteadin työläinen, jonka todistukset olivat kirjotettuna muistikirjaan, meni senaatin komitean kuulusteluihin Pittsburgiin. Hän muistikirjansa osotti seuraavaa: Työskennellyt 2,930 tuntia; 24-tuntisia työvuo-roja 18; työstä pois 17 päivää. Se tarkoittaa, hän työskenteli keskimäärin 12-tuntisia työpäiviä työskentelemällä 10 1/2 tuntia päivävuorolla ja 13 tuntia yövuorolla 37 viikkoa ja joka 2 viikon päästä 24-tuntisen vaihtovuoron ja kahden viikon päästä päivän pois työstä. Nämä olivat yhtiön varsinaiset työvuo-rot, jotka sallivat työläisille 17 lepopäivää 244:stä.

Mutta hän ei todistanut. Hän selitti tutkijalle, että hän näkee huoneessa henkilöitä, joita hän epäilee yhtiön urkkijoiksi ja koska hän omistaa maatilkun Homesteadissa, ei hän uskalla todistaa, voisi joutua yhtiön mustallesi.

Yhtiön insinöörit ehdottavat, että terästeollisuudessa, jota harjoitetaan voitonsaannin vuoksi enemmän kuin maan terästarpeen täyttämiseksi, tulisi ottaa käytäntöön (a) joutoajkoja joiden kestäessä terästyöläiset ja kansa maksaisivat joutilaina seisovien koneitten ylläpidon, ja niiden jälkeen (b) pitkäpäiväisiä työsprinttejä ja kiivasta työtä.

Terästeollisuudessa ovat työläiset pakotettuja alistumaan 12-tuntiseen työpäivään siksi, että työskentelemällä tuntipalkalla

pitkiä päiviä, voivat he hädintäkin karkottaa nälkäkuoleman oveltaan, sillä suuri osa heistä elää paljon alapuolella hallituksen elintasoarvion.

OIKEISTOSIALISTIT PUOLUSTAVAT LAH-TARIKAARTEJA

Bremenissä, Saksassa, on ollut kaupungin valtuuston käsiteltävänä ehdotus kaupungin "suojeluskunnan" lahtarikaartin — jota laillisesti ei lainkaan enää sallita — hajottamisesta.

Olisi voinut olettaa että tämä ehdotus ilman muuta olisi tullut hyväksytyksi kolmella sosialistisella ryhmällä kun on enemistö valtuustossa. Mutta oikeistosialistit olivat kuitenkin toista mielipidettä.

Nämä oikeistolaiset, sanoo Saksan riippumattomien sosialistien tiedonantotoimisto, joka asiasta kertoo, jotka kolme kertaa päivässä julkuvat riippumattomia, että he ovat liian pelureita ottamaan itselleen edevastuuta selittävä, että he vain siinä tapauksessa puoltavat suojeluskunnan hajottamista, jos riippumattomat mahdollisesti asiasta aiheutuvan senaatin puolan sattuessa ovat halukkaat astutamaan hallitukseen. Paitsi sitä estivät oikeistolaiset parlamentaarisia menettelytapoja hyväksymällä, vasemmistosialistit antamasta asiaan selitystä.

Känsätettävässä pidättyvät oikeistosialistit siitä ja saivat sen aikaan, että porvariston suureksi riemuksi ehdotus suojeluskunnan lakkauttamista riippumattomien ja kommunistien ääniä vastaan hylättiin. Tästä oikeistosialistien, jotka eivät enään uskalla ajaa sosialistista politiikkaa, ystävien palveluksesta on porvaristo heille varmaan varsin kiitollinen.

KOULUMIES VENÄJÄSTÄ

Manchesterin yliopiston professori W. J. Sedgfield, joka on ollut useita vuosia Pietarissa, on palannut Englantiin.

Palattuaan Venäjältä, on häntä haastatellut Lontoossa ilmestyvän The Russian Co-operator lehden kirjeenvaihtaja.

Professori Sedgfield, selotettuaan ensin laajasti käsitetyksiään Venäjältä ja sen kansasta lausuu lopuksi, että Venäjän varsinaisen kansan tuntema on luja ja yhtenäinen. Se on taipuisampi kommunismin kuin yksilöllisyyteen. Venäjän kansa antaa enempi arvoa yhenarvoisuudelle kuin sellaiselle vapaudelle, minkä porvarillinen demokratia tarjoaa.

Ajatukseni on, sanoo professori, että kommunismi on juurtunut Venäjällä niin syvästi, että sitä ei voi enää kukaan kitkeä pois.

PAPERITRUSTI TAPPAA SANOMALEHTIÄ

Kolmesataa päivälehteä ja 1,200 viikkolehteä on lakannut ilmestymästä tässä maassa viimeisen kolmen kuukauden ajalla paperin puutteen vuoksi. Näin kerrottiin La Folletten kuukausijulkaisun heinäkuun numerossa.

Sanomalehtien julkaisemista ei kuitenkaan vaikeuta yksinomaan paperin puute, vaan pikemmin paperin korkea hinta, sillä nyt taasen näytetään siltä että paperia kyllä saa, jos vaan on rahaa maksaa se hinta mikä siitä vaaditaan. Paperi maksaa nykyään kolme kertaa niin paljon kuin se maksoi vielä hiljattain.

Tämä paperin hinnan kohoaminen, kun siihen vielä lisätään kaikkien muiden kustannuksien suhteellinen kohoaminen, on se joka on pakottanut niin monta kustantajaa lopettamaan lehtien julkaisemisen. Tämä sama seikka on pakottanut "eloon jääneiden" lehtien kustantajat ryhtymään toimenpiteisiin tulojensa lisäämiseksi yhdeltä puolelta ja kustannuksiensa supistamiseksi toiselta puolelta.

Mainittakoon esim. että yleensä kaikki lehdet tässä maassa ovat korotaneet tilaushintojansa, useat niistä jo useamman kerran senjälkeen kun n. s. paperipula alkoi vaivaamaan. Tämä pitää paikkansa kaikkien lehtien nähdessä. Mutta sen lisäksi suuri määrä niistä, jotka ennen ilmestyivät kerran viikossa, ilmestyvät nyt vain kaksi kertaa kuukaudessa tai joka toinen viikko.

Nonpartisan liiton kansallisen äänenkannattaja, The Nonpartisan Leader, joka on ilmestynyt kerran viikossa, on muutettu ilmestyväksi joka toinen

viikko. Tämän lisäksi nonpartisan liitolta on yhdeksän eri valtioissa ilmestyvää lehteä, jotka ovat ilmestyneet joka viikko, mutta tämän jälkeen ilmestyvät vain joka toinen viikko. Milwaukee Social-Democratic Publishing Company, joka julkaisee Milwaukee Leader-nimistä sosialistista päivälehteä, on myöskin kustantanut jo useita vuosia the Commonwealth-nimistä viikkolehteä, etupäässä maalaisväestöä varten. Commonwealthin viimeinen numero ilmestyi heinäkuun lopulla.

Useat lehdet koettavat pelastua kuoliniskulta pienentämällä lehtiensä kokoa sekä vetoamalla lukijainsa välittömään apuun, että he antaisivat suoranaista rahalahjoituksia tai ostaisivat lehtiä kustantavien liikkeiden osakkeita.

Meidän lehtemme Toveri ei ole suuria hälyytyksiä tehnyt tästä asiasta vaikka tätä lehteä on paperipula ahdistanut yhtä kovasti kuin mitä muuta lehteä hyvänsä tässä maassa.

Eikä meidän lehteämme purista yksinomaan, kuten toisia lehtiä, vain paperipula, mutta me olemme saaneet vastaamme suuremmissa määrin kuin mikään näistä lakkautuneista lehdistä, koko porvariluokan voinon ja painotuksen. Että lehtemme sittenkin voidaan antaa ulos ja muuttaman viikon päästä taas entisessä laajemmassa asussaan, on luettava sen joukon sitkeiden ponnistuksien ansioksi, joka on lehtemme ympärille liittynyt.

Mutta sittenkin. Voidaksemme edelleenkin selviytyä lehteämme ympäröivistä vaikeuksista, tulisi nopeasti alkaa järjestämään niiden avuksi joka nyt

ovat lehtemme ympärillä, uusia joukkoja.

Sellainen käy päinsä siten, että pontevasti aletaan hankkia tilauksia Toverille ja Toveritarelle sekä ostetaan näitä lehtiä kustantavan yhtiön jäsenosuuksia.

Näin menetellen ei ole mitään pelkoa eikä huolta lehtiemme tulevaisuuden suhtein.

Marshfield, Ore.

S. s. osaston kokous pidettiin t. k. 15 p:nä. Osanotto kokoukseemme nykyään on hyvin laimea ja on siihen monet syyt. Osa osaston jäseniä työntää ympäristön metsikkämpillä, joten eivät voi olla toiminnassa mukana ja yksi osa istuu kädet ristissä kotonaan välittämättä paljon mistään. Hyvin pieni joukko oli tässäkin kokouksessa asiota päättämässä. Järjestön toimeenpaneva komitealta oli saapunut kirje, jossa pyydettiin avustusta järjestön agitaatiokassaan. Otettiin asia huomioon ja luovutettiin mainittuun kassaan viisi dollaria.

Kansallisyliedustajien a, b, c, d, e ja f johdosta ei voitu äänestää syystä, ettei ole saapunut äänestyslippuja ja ei ole asiasta aikanaan huolehdittu, joten nyt on myöhäistä tämän asian eteen tehdä mitään. Osaston kassaan luovutettiin klubille, summa \$332.54. Ehdotettiin lhtamen pittoa sosialistisen "New Day" nimisen lehden hyväksi, vaan ei katsottu voitavan mainittua lehteä auttaa rahallisesti.

Näyttämöitämme ei ole kuulunut paljon mitään hetken aikaan. Missä on syys, vai liekö missään? Jos onkin ja sattuuhan sitä aina yhtä ja toista pikku mutkaa eteen, vaan jätetään tuollaiset pikku seikat syrjään ja kyllötään saada pieni näytöskappale kolitoon tällöin näyttämöllemme.

KIRJE HENNALAN VANKILEIRILTÄ

Päivätty 3/4 1920.
Terve veikko!

Olen saanut lehdistä lukea, että olet onnistunut päästä karkuun näiltä ihmispedoilta, jotka meitä täällä alati vahtivat. Mutta vaikka ne ovatkin valppaita vartijatoimessaan, niin aina sentään saamme tänne hyvien ystäviemme suosiollisella avustuksella jotakin lukemista, esim. sanomalehtiä. Ne ovatkin haluttua tavaraa. Kädestä käteen kulkee lehti ensin terveempiin ja sitte lopuksi sairaampien tovereitten luettavaan. Oli hyvä, että pääsit pois täältä kaubun valtakunnasta, jossa sinulla ei olisi ollut näinkään paljon elon aikaa kuin mitä meillä on. Toista vuotta ovat he pitäneet silmällä kotiasi ja omaisiasi. Luulivat, että et voinut olla näinkään paljon elon aikaa kuin mitä meillä on. Toista vuotta ovat he pitäneet silmällä kotiasi ja omaisiasi. Luulivat, että et voinut olla näinkään paljon elon aikaa kuin mitä meillä on.

Ennen kuin lähten pois täältä, koska näkivät sinun vielä 2 p. toukokuuta olevan elossa. Mutta heti kun saivat tietää olosi Saksassa, luopuivat ajatuksesta että olisit piilotettu jonnekin heille tiedättömään paikkaan. Vielä kertoi eräs tuttavani täällä käydessään, että suojeluskuntalaiset olivat tavanneet erään moottoripaatin tykin kuulun lävistämään erään saaren rannalla ja että siihen oli kalverrettu ohjauks-tankoon nimimerkkiä. Siis sinäkin he erehtyivät. Vielä kertoi tuttavani että kaikki oli vain valkoisten keksimiä juonia ja että sinä olit lähettynyt kirjeen seuralle, jossa kerrot olostasi Kiinassa. Kaikki tuntui minusta uskottavalta, vallankin kun tuttavani sanoi, että pyysit seuran lähettämään itsellesi papintodistuksen. Vielä veikko: ole varovainen! Minua rangastin siitä, että puhuimme sitä salaista peräkylän kieltä. Sanoivat, että kerran se saa veljesiäkin tehdä tuttavuutta Hennalan asukkaiden ja ennen kaikkea isännistön kanssa, vaikka onkin päässyt Amerikan puolelle. Selittivät että kyllä Saastamoinen niminen mies hlvnet sieltä "ketsaa" ylös.

Kaikki toverit täällä ovat valmiit ensi torven puhalluksesta uusiin ja ankarimpiin koetuksiin. Meillä oli täällä pieni salainen kokous tam. k. 27 päivänä. Päätimme kokoontua Hennalan leirillä vain salaviikkoa ja terveemmät toverit lupasivat hankkia jokainen ohjelmaa. Minäkin lupasin pitää pienen puheen. Tuli iltapäivä kello 4 ja meitä oli koossa 13 Hennalan perheen vanhimpia toveria. Alkoi ohjelman suoritus, mutta sillä ehdolla, että heti jos vartija ilmestyy näköpiiriin, on muutettava puhe toiseksi, tai jos on tilaisuutta, hajaannuttava eri suunnille.

Eräs toveri lausui kuuluisan Hennalan runon. Sitte eräs toveri kertoi mitenkä erästä toveri H. Marnerista, 73 kilon painoisesta miehestä, tuli kärpäks-sarjan mies 3:ssa viikossa. Mutta silloin tuli vartijakin keittiön kulman takaa ja huomautti, että pois keskustelu, pois tuen taas. Silloin aloin minä puhumaan. Nousin multakasan päälle ja aloin: Punikkitoveriini: Koska me olemme miltei kaikki samalta rintamalta, niin kosketellen

tässä puheessa keskisen rintaman tapahtumista.

Toverit!
Tänään on, kellon tullen 6:55, tasan kaksi vuotta siitä, jolloinka varsinaisen tappelu alkoi. Porvarit olivat määränneet kello seitsemäksi ajan, jolloin he joka paikassa alkaivat epäinhimillisimmän taistelunsa meitä vastaan. Sen merkiksi he olivat päättäneet räjäyttää Kymijoen yli menevän Korean sillan. Niinpä he tekivät myöskin. Kello näyttävässä viitti vaille seitsemän, kuului kauheaa räjähdys, joka vieläkin soi korvissamme. Räjähdys oli niin voimakas, että se kuului miltei ympäri Suomea. Sitä todistaa sekin, että vankkarakenteinen silta murtui kokonaan. Heti heidän ensi yrityksestäin saimme nähdä, minkälaisen taistelutavan valkoset omistavat. He tulivat aina yhä jummelmiksi, kunnes vihdoin tuli kuuluisa Van der Goltzin 42,000 joukko heidän avukseen ja pakottivat meidät taistelussa häviämään. Syy, että me olemme täällä on juuri se, että meidät vie-raan maan sotilaallisella voimalla lyötiin. Mitenkä meitä nyt kohdellaan? Emme me saa oikeutta hävinnäin. Meitä pitäisi pitää vankina, mutta onko tätä sitä. Ei, toverit! Teurastuslaitos tämä on. 40-50 tervettä miestä kuolee päivittäin ja vieläkin enempi. Koska tämä loppuu? Tätä ajatellessa muistuu mieleen se meidän eduskunnan sosialistisen edustajan sanomat, kun hän lausui kymmeneksi vuodeksi tuomitulle Porin punaselle vangille, kun kävi katsomassa Riikimäen vankileirillä. Hän sanoi: "Niin toverini, otamme kaikki kylmäverisesti vastaan tuomiomme — niin tekin, sillä eihän teillä ole enää jäljellä kuin yhdeksän vuotta ja ehkä pääsette kuudella vuodella kun olette vartijoihneen avuliaita." Eikö tämä ole jo omiaan osottamaan, että kaikki vapauden mahdollisuudet ovat meneet. Niin toverit, me kärsimme, mutta meidän lampumme eivät saa sammua. Ne kytevät vielä ja kun taas joskus saamme uuttä oljyä astioihimme, niin emme pidä niitä vakana alla. Ja näin ajattelevat kaikki nekin toverit, jotka ovat päässet rajojen ulkopuolelle. Emme epäile heidän vallankumouksellisuuttaan.

Muuta en enään ehtinyt sanoa, sillä vartijan valpas silmä oli huomannut ja tuli kiireesti paikalle, huutaen: mitä p-leen punasten kokous tämä on? Vastasin: ei tämä ole mikään kokous, vaan harjoitettiin lausumaan runoa. — Minkäläinen se runo on? Anna kuulua! sanoi vartija.

Kuulkaa siis pojat toverinne runo: Matheuksen evankeliumista: "Ne, jotka kynnellen kylvää, he riemuiten niittävät kerran; he itkien läksivät siementä vieden, mutt' riemuiten palaavat lyhteitä tuoden."

Nyt suuttui vartijamme ja sanoi, että ei täällä tarvita jumalansanaa enempi kuin perkeleen kuiskutuksiaan. Siis tutkinolle heti.

Nyt suuttui vartijamme ja sanoi, että ei täällä tarvita jumalansanaa enempi kuin perkeleen kuiskutuksiaan. Siis tutkinolle heti.

Nyt suuttui vartijamme ja sanoi, että ei täällä tarvita jumalansanaa enempi kuin perkeleen kuiskutuksiaan. Siis tutkinolle heti.

Tutkinolla.

Se oli lyhyt ja "asiallinen". Laajassa syytöskirjelmässään he syyttivät minua salaisesta agiteerauksesta hallitusta vastaan ja että hallituksen turvallisuuden vuoksi minua rangaistuin sillä että siirrettisiin koppi-vankuteen. Se oli kova rangaistus. Ruokaa sellaista, että sitä ei voinut syödä lainkaan. Kaikki palkat koppi-sani olivat ilan peittämissä hommeissa. Ajattele: kahdeksan päivää olin ollut ihmattomassa kopissa, jossa oli niin haisevan tuokhua, että sitä ei saata kertoa. En onää voinut laulaa, sillä ääneni oli niin heikko. Puheeni oli hiljailta, vaikka kuinka kovasti olisi koettanut puhua. Sitte monien tovereitten pyynnöstä siirrettiin minut sairaalaoasatoon. Siellä oli ononi vieläkin vaikeampaa. Kukaan ei sanonut hyvänsä sanaa. Lääkäri ei muuta kuin katsoi käsiäni niinkuin povari. Oltuani sairaalassa niin kauan, että painoni oli 54 kiloa, Hennalan normaalipaino, sanoivat armahduksen koskevan minuakin ja niin pääsin kotiin. Kävely oli huonoa asemalta kotiin, mutta pääsin kuitenkin erään toverin avustamana. Käynnin heti paikkakuntamme lääkärin puoleen ja hän sanoi minussa olevan lentävän keuhkotaudin.

Nyt olen kertonut lyhykäisyydessään olostani Hennalasta. Toivoisin että eläisin niin kauan, että vielä kerran saataisiin olla yhdessä juoksuhaudassa. Mutta jos en elä, niin muista sinä veikko, että työläinen elämä on taistelua ja — k o s t a p u o l e s t a n i.

Veljesi Huugo.

Viime kuun 26 päivänä sain kirjjeen omaisiltani, jossa kerrottiin veljen kuolemasta. Veljeni oli 34-vuotias, terve ja hyvin voimakas Hennalassa mennessään.

K. K. L.

VELJELENI
Valvoit sä myöhään,
Vapautta varroit,
Kukaan sua kuullut ei,
Voimasi turtui,
Tahtosi murtui
Kun Tuoni koppiisi kutsun vel.

Rauhassa nukkuos
Sä urhea veli,
Sun aatteesi meillä säilyvi,
Aseet on siellä
Kunnossa vielä
Kun taiston torvet kutsuvi

Sun ansiosi juuri
Onpi niin suuri,
Turhaan ei työsi rauennut
Vaikkapa loukkoon
Vankien hurmees' on vuotans' evankeliumista

Veljen veri
Kostoa huutaa
Uusi aika näyttää voimamme,
Kansa kun noussee
Tarttuen jouseen
Silloin me puolestas' kostamme

Veljesi K.